

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ

Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΕΔΔΑ)

Η Κίνηση Πολιτών για μια Ανοικτή Κοινωνία (ΚΠ) οργάνωσε την Παρασκευή 4 Μαρτίου 2011, στην αίθουσα ΟΛΥΜΠΙΑ της Αίγλης Ζαππείου, μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συζήτηση, με θέμα: ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΔΔΑ. Κύριο έναυσμα για την πρωτοβουλία αυτή υπήρξε η ομόφωνη απόφαση της 21-12-10 του ΕΔΔΑ, η οποία διαπίστωνε τη συστημική βραδύτητα απονομής της Δικαιοσύνης στην Ελλάδα και έθετε προθεσμία ενός έτους για την ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Κύριοι συζητητές ήσαν διακεκριμένοι νομικοί της πράξης, οι κύριοι (με αλφαβητική σειρά): Νίκος Αλιβιζάτος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Μιχάλης Βηλαράς, Σύμβουλος Συμβουλίου Επικρατείας, Φωκίων Γεωργακόπουλος, Πρόεδρος Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Δημήτρης Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου, Χριστόφορος Κοσμίδης, Αρεοπαγίτης, Κων/νος Μενουδάκος, Αντιπρόεδρος Συμβουλίου Επικρατείας, Χρήστος Ροζάκης, Αντιπρόεδρος Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ιωάννης Σαρμάς, Αντιπρόεδρος Ελεγκτικού Συνεδρίου, Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Ιωάννης Τέντες, Εισαγγελέας Αρείου Πάγου, Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης Εφετείου Αθηνών, ενώ ένας ευρύτερος κύκλος σαράντα προσωπικοτήτων του χώρου της Δικαιοσύνης παρέστησαν με δυνατότητα παρέμβασης. Τη συζήτηση συντόνισε ο Αντιπρόεδρος της ΚΠ, Δικηγόρος Νίκος Φραγκάκης και τα συμπεράσματα συνόψισε ο Γ. Γραμματέας της ΚΠ, Δικηγόρος Σπύρος Φραγκούλης.

Βασική επιδίωξη της ΚΠ ήταν να εξαχθούν γόνιμα και εποικοδομητικά συμπεράσματα για την καλύτερη δυνατή συνεργασία των Δικαστηρίων μας με εκείνο του Στρασβούργου. Ειδικότερος στόχος της συνάντησης ήταν η σύγκλιση των εκατέρωθεν απόψεων, η βελτίωση της απονομής της Δικαιοσύνης στην Ελλάδα και ο περιορισμός τόσο της ανάγκης προσφυγής των πολιτών στο ΕΔΔΑ όσο και της έκδοσης αρνητικών για τη χώρα μας και τη Δικαιοσύνη της αποφάσεων του τελευταίου. Έναυσμα για την αναζήτηση νέων προσεγγίσεων προσέφεραν: Αφενός η απόφαση 14/2010 της Διοικητικής Ολομέλειας Αρείου Πάγου (ΑΠ). Αυτή αντιμετωπίζει κυρίως το ζήτημα της σαφήνειας των αναιρετικών λόγων που τίθενται υπό την κρίση του ΑΠ και τη σχετική, αρνητική για το ελληνικό ανώτατο δικαστήριο, κρίση του ΕΔΔΑ σε σειρά αποφάσεών του. Αφετέρου η απόφαση του ΕΔΔΑ της 21-12-10 που διαπιστώνει το συστημικό πρόβλημα βραδύτατης απονομής της Δικαιοσύνης (άρθρο 6 § 1 ΕΣΔΑ) από τα Διοικητικά Δικαστήρια, προεξάρχοντος του Συμβουλίου Επικρατείας (ΣΤΕ), σε συνδυασμό με την παραβίαση του

άρθρου 13 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) λόγω απουσίας προβλέψεως στο εσωτερικό δίκαιο της χώρας μας ενδίκου βοηθήματος, το οποίο θα επέτρεπε να εκδικασθεί η υπόθεση των προσφευγόντων εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος.

Η γενική παρατήρηση που επιβάλλεται να σημειωθεί, είναι ότι ανάμεσα στις δύο δικαστικές τάξεις, την εθνική και την ευρωπαϊκή, δεν νοείται – και δεν επιτρέπεται – αντιδικία ή ανταγωνισμός. Και οι δύο πλευρές υπηρετούν το σκοπό της Δικαιοσύνης και είναι ταγμένες στην ορθή απονομή της και την προστασία των δικαιωμάτων των διαδίκων. Με οδηγό το άρθρο 28 § 1 του Συντάγματος, η υπερνομοθετική ισχύς της ΕΣΔΑ δεν αμφισβητείται. Εξ άλλου, μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η υπεροχή της ΕΣΔΑ έναντι ολόκληρου του Εθνικού Δικαίου, του Συντάγματος συμπεριλαμβανομένου, μέσω της ενσωμάτωσής της στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση/ Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ/ΣΛΕΕ), είναι πλέον γεγονός.

Σημαντικό ζήτημα που επηρεάζει ουσιαστικά τη σχέση των δύο δικαιοδοτικών συστημάτων είναι το βάρος του ερμηνευτικού δεδικασμένου της νομολογίας του ΕΔΔΑ που τα εθνικά Δικαστήρια οφείλουν να του αναγνωρίζουν. Η επικρατούσα άποψη είναι ότι η νομολογία του ΕΔΔΑ, ως ερμηνευτικό σύνολο των διατάξεων της ΕΣΔΑ, οφείλει να γίνεται σεβαστή από τα Ελληνικά Δικαστήρια έτσι ώστε να μην οδηγούνται στο Στρασβούργο υποθέσεις για ζητήματα για τα οποία το Δικαστήριο έχει διαμορφώσει πάγια νομολογία.

Η επιμονή Ελληνικών Δικαστηρίων σε θέσεις που έχουν επανειλημμένα κριθεί από το ΕΔΔΑ ότι αντιβαίνουν στην ΕΣΔΑ δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην απονομή της Δικαιοσύνης. Η στάση αυτή είναι αδιέξοδη και φέρνει τη χώρα προ διεθνών ευθυνών, εφόσον μάλιστα η εφαρμογή των αποφάσεων του ΕΔΔΑ υπάγεται στην αρμοδιότητα της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Είναι προφανής η ανάγκη ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ των Ελλήνων δικαστών και των δικαστών του Στρασβούργου. Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα η οποία ουδέποτε έστειλε δικαστές στο ΕΔΔΑ για ανταλλαγή απόψεων. Για τη διευκρίνιση ζητημάτων που αναπόφευκτα θα αναφύονται κατά καιρούς, είναι ανάγκη να καθιερωθεί ένας δίαυλος επικοινωνίας, τηλεφωνικής / ηλεκτρονικής για τα μικρά θέματα, ανταλλαγής επισκέψεων για τα πιο σημαντικά. Τα πρόσωπα-κλειδιά σε αυτές τις επαφές πρέπει να είναι ο Έλληνας Δικαστής στο ΕΔΔΑ και οι Πρόεδροι των Ελληνικών Ανωτάτων Δικαστηρίων, αλλά και ο Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) που είναι ο νομικός παραστάτης της αμυνόμενης Ελληνικής Δημοκρατίας.

Στη συζήτηση που ακολούθησε τις αρχικές ομιλίες, εκφράστηκαν πολλές και ενδιαφέρουσες απόψεις από τους συμμετέχοντες, που ανέδειξαν και αυτές τον προβληματισμό (αλλά και δείγματα αυτοκριτικής) ο οποίος υπάρχει στους Έλληνες δικαστές – και όχι μόνο – για την υφιστάμενη διάσταση μεταξύ των δύο πλευρών,

των Ελληνικών Δικαστηρίων και της νομολογίας του ΕΔΔΑ. Κεντρικός στόχος είναι η μείωση των παραβιάσεων της ΕΣΔΑ αλλά και της βραδύτητας απονομής Δικαιοσύνης, η οποία καταλήγει συχνά σε αρνησιδικία και πραγματική παραβίαση των δικαιωμάτων.

Εκτός από τις τοποθετήσεις υπήρξαν και συγκεκριμένες προτάσεις προκειμένου να αντιμετωπισθεί η διάσταση μεταξύ των δύο προσεγγίσεων. Προτάσεις, ιδίως, για τη βελτίωση και επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης από τα Ελληνικά Δικαστήρια, ούτως ώστε να περιορισθούν και – ευκαίω – να εκλείψουν οι καταδίκες της χώρας μας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Ανεξάρτητα από τις όποιες επιφυλάξεις σχετικά με το ρόλο του ΕΔΔΑ στον εσωτερικό νομικό χώρο των κρατών-μελών, υπό τις σημερινές συνθήκες, το Δικαστήριο του Στρασβούργου αποτελεί την τελευταία ίσως αμυντική γραμμή του πολίτη απέναντι στον κίνδυνο κατάλυσης θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Σταχυολογώντας από τη συζήτηση ορισμένες από τις τοποθετήσεις-απόψεις αλλά και από τις προτάσεις, σημειώνονται:

- Δικαστές δηλώνουν ότι δεν ανέχονται να ακούει ο πολίτης ότι η υπόθεσή του θα εξαντλήσει τα ένδικα μέσα μετά από μία 10ετία. Δεν χρειάζεται να τους το πει το Δικαστήριο του Στρασβούργου. Η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη, ωστόσο θα μπορούσαν να επιλυθούν τα περισσότερα από τα προβλήματα σχετικά με τις προϋποθέσεις του παραδεκτού του δικογράφου της αναίρεσης ενώπιον του Αρείου Πάγου, με μια τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, η οποία θα καθιστούσε κείμενο νόμου τη νέα κατεύθυνση της νομολογίας του Αρείου Πάγου σε σχέση με τις απαιτήσεις που πρέπει να πληροί το αναίρετήριο.

- Για την επιτάχυνση απονομής της Δικαιοσύνης υποβλήθηκαν και οι εξής προτάσεις που έγιναν ευρύτερα αποδεκτές:

- Πρώτον, κατά την ΕΣΔΑ αρκεί ένας βαθμός δικαιοδοσίας. Για να μειωθεί η μεγάλη διάρκεια των δικών πρέπει να μειωθούν δραστικά τα ένδικα μέσα.
- Δεύτερον, να θεσπισθούν νομοθετικά σε ευρύτερη κλίμακα διαδικασίες εν συμβουλίω, χωρίς δημόσια συνεδρίαση, με μικρότερη σύνθεση και με συνοπτικές αποφάσεις για υποθέσεις μικρότερου ή τυποποιημένου αντικειμένου, για τις οποίες υπάρχει παγιωμένη νομολογία.
- Το τρίτο μέτρο που θα πρέπει να ληφθεί είναι η υψηλότερη δικαστική δαπάνη, κατά πρώτο λόγο στην έφεση και την αναίρεση. Η ελληνική δίκη είναι από τις φτηνότερες στην Ευρώπη. Όταν κάποιος χάνει, οφείλει να επιβαρύνεται άμεσα με την πραγματική δικαστική δαπάνη του νικητή.
- Για την επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης, χρειάζεται επίσης οι ολομέλειες των Δικαστηρίων να προσδιορίζουν έναν εύλογο χρόνο μέσα στον οποίο οφείλει να εκδίδεται η απόφαση και να ελέγχεται ότι τηρείται αυτό το όριο.

- Στις διοικητικές υποθέσεις στο επίπεδο του Διοικητικού Πρωτοδικείου και του Διοικητικού Εφετείου, να υπάρχει ένα ξεχωριστό πινάκιο, με ευθύνη της Τριμελούς Διοικήσεως του κάθε Δικαστηρίου, όπου όλες οι ομοειδείς υποθέσεις (π.χ. καταβολές επιδομάτων) να συγκεντρώνονται και να εκδικάζονται ομαδικά, προκειμένου να μην περιμένουν επί έτη τη σειρά τους. Έτσι και αυτές οι υποθέσεις αλλά και οι άλλες, που δεν είναι ομοειδείς, θα εκδικάζονται ταχύτερα.

- Να υπάρξει νομοθετική πρόβλεψη ώστε όταν χάνει το Δημόσιο σε πρώτο και σε δεύτερο βαθμό, να μην ασκεί αναίρεση παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μετά από αιτιολογημένη γνώμη του ΝΣΚ, η οποία να δημοσιεύεται.

- Για την αντιμετώπιση της παραβίασης του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, το Μισθοδικείο του άρθρου 88, § 2 του Συντάγματος, μπορεί να δίνει διέξοδο. Το ένδικο βοήθημα να ασκείται οποτεδήποτε κρίνει ο διάδικος ότι κατά την άποψή του έχει υπερβεί τον εύλογο χρόνο εκκρεμοδικίας η υπόθεσή του. Το Μισθοδικείο θα πρέπει να αποφαινεται υποχρεωτικά εντός διμήνου από την κατάθεση του βοηθήματος και, αν κρίνει ότι υπήρξε αδικαιολόγητη καθυστέρηση, θα επιδικάζει αποζημίωση. Κριτήρια για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση θα είναι τα ίδια που έχει διαμορφώσει η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Ορισμένοι από τους λόγους που επικαλείται (ή επικαλείτο, όπως θα δούμε παρακάτω) ο ΑΠ για να μη συμμορφώνεται στις αποφάσεις του Στρασβούργου, αναφέρθηκαν στη συζήτηση και είναι:

- Η άποψη ότι το ΕΔΔΑ επιχειρεί μια (μη επιτρεπτή) παρέμβαση στην εσωτερική διαδικασία απονομής δικαίου.

- Η άποψη ότι υπάρχει μια «ελληνική συστημική ιδιαιτερότητα» επί του παραδεκτού της αναιρέσεως.

- Αμφισβητείται, από ελληνικής πλευράς, ότι η τήρηση αυστηρών προϋποθέσεων παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας.

- Ακόμα, διατυπώνεται η κρίση ότι ο τρόπος σχολιασμού των αποφάσεων του ΑΠ από το ΕΔΔΑ δεν είναι ο «προσήκων» αλλά και ότι είναι δύσκολο έως αδύνατο να προσαρμοσθεί χωρίς άλλο η (ελληνική ή άλλη) έννομη τάξη στις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, αφού αυτό θέλει να επιβάλλει ομοιόμορφες λύσεις σε 47 κράτη με διαφορετικές, νομικές και όχι μόνο, κουλτούρες.

- Από την άλλη πλευρά ελέχθη ότι, στη σχέση συνεργασίας ΕΔΔΑ και Ελληνικών Δικαστηρίων, τον τελευταίο λόγο πρέπει να τον έχει το ΕΔΔΑ. Αυτό άλλωστε είναι το τίμημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης: η Ελλάδα έχει δεσμευθεί να συμμορφώνεται στους μηχανισμούς ελέγχου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

- Ο Έλληνας δικαστής αφομοιώνει σιγά-σιγά τις αρχές των αποφάσεων του ΕΔΔΑ, αφού αντιλαμβάνεται ότι η νομολογία του Στρασβούργου συμβάλλει στη διαμόρφωση της

ευρωπαϊκής έννομης τάξης. Βεβαίως, η παλιά συνήθεια των δικαστών του ΑΠ, της ανάγνωσης των λόγων αναιρέσεως «με τον φακό της αοριστίας», δεν έχει εκλείψει τελείως. Όμως, χαιρέτισθηκαν ως θετικό βήμα τα συμπεράσματα και οι προτροπές που εμπεριέχονται για την αντιμετώπιση του φαινομένου της «εμμονής στην τυπολατρία» («υπήρξαν πράγματι υπερβολές και ακαμψία») στην υπ' αριθ. 14/2010 απόφαση της Διοικητικής Ολομέλειας του ΑΠ. Οι προτροπές και συστάσεις αυτές «περιβάλλουν πλέον με αρεοπαγитικό κύρος τη θέση που υποστηριζόταν στη θεωρία και σε μικρή μερίδα δικαστών...»: «η υπερβολικά τυπολατρική προσέγγιση σχετικά με το παραδεκτό της αίτησης αναίρεσης μειώνεται».

Οι βασικές προτάσεις και τα συμπεράσματα της εκδήλωσης μπορούν να συνοψισθούν σε μορφή σημείων αναφοράς στα εξής:

1. Το οικονομικό κόστος, λόγω των καταδικών της Ελλάδας για υπερβολική καθυστέρηση στις δίκες και μάλιστα κυρίως στις διοικητικές, ανέρχεται μέχρι σήμερα στο ολικό ποσό των 12.000.000 €. Ας μη γίνει λόγος για το πλήγμα στο γόητρο της χώρας που συνεπάγεται η συχνή διαπίστωση παραβιάσεων για συστημικούς λόγους.
2. Ο ρόλος του δικαστή, Έλληνα ή οποιουδήποτε άλλου, δεν είναι να ικανοποιεί μόνο τα κεκτημένα της εσωτερικής του έννομης τάξης. Είναι επίσης να συμβάλλει στην εναρμόνιση αυτής της έννομης τάξης με τα όσα επικρατούν γενικότερα στην Ευρώπη.
3. Σημαντική πλευρά των αποφάσεων του ΕΔΔΑ αποτελούν πλέον οι πιλοτικές διαδικασίες. Σε μια συγκεκριμένη υπόθεση ατομικής προσφυγής, περιέχεται στο διατακτικό η «προσταγή» να εφαρμοστεί η εθνική έννομη τάξη ανάλογες πρακτικές σε υποθέσεις που δεν έχουν έρθει (προς το παρόν) στο Στρασβούργο. Ακόμα, δηλαδή, και άτομα τα οποία είναι θύματα μιας συστημικής παραβίασης, δηλαδή παραβίασης η οποία οφείλεται στις δομικές ατέλειες και στην αδυναμία της εσωτερικής έννομης τάξης να αντιμετωπίσει συνολικά το πρόβλημα, καλύπτονται από τις αποφάσεις πιλοτικού χαρακτήρα. Με την πιλοτική διαδικασία υποχρεώνεται το Κράτος, σε περιπτώσεις που υπάρχει πρόβλημα συστημικού χαρακτήρα, να αποζημιώσει ή να αποκαταστήσει γενικότερα τόσο εκείνους που έχουν ήδη προσφύγει στο ΕΔΔΑ όσο και όσους δεν έχουν ακόμη φτάσει εκεί.
4. Ήδη από το 2007 η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, γνωρίζοντας το πρόβλημα, είχε ζητήσει από την Ελληνική Κυβέρνηση να λάβει σειρά μέτρων για τη Δικαιοσύνη και τις καθυστερήσεις της. Σε αυτά περιλαμβανόταν και η παρότρυνση να υπάρξει ένδικο μέσο αυτόνομο, ενώπιον Ανώτατων Δικαστών, το οποίο να αντιμετωπίζει τα δύο κραταιά προβλήματα που έχουμε στην Ελληνική Δικαιοσύνη: τη μεγάλη καθυστέρηση, σε συνάρτηση με την αναγκαία αποζημίωση για τη βραδεία απονομή της Δικαιοσύνης. Σε αυτό μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει απολύτως τίποτα, παρά το γεγονός ότι εξαγγέλθηκαν σχέδια νόμου κατά καιρούς, με αποτέλεσμα, φυσικά, κάποια στιγμή, να εξαντληθεί και η υπομονή του Στρασβούργου.

5. Ειδικότερα για τις καταδικές της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ, που αποτέλεσαν την αφορμή για την παρούσα συζήτηση, το ΕΔΔΑ κρίνει ότι οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της αίτησης αναίρεσης δεν πρέπει να είναι τόσο τυπικές ώστε να προσβάλλουν το δικαίωμα πρόσβασης στο ένδικο μέσο. Η νομολογία του ΑΠ κρίνεται από το ΕΔΔΑ ως υπερβολικά τυπολατρική όσον αφορά το παραδεκτό της αίτησης αναίρεσης.
6. Μείωση του επιδόματος ταχείας έκδοσης αποφάσεων στους δικαστές εκείνους που καθυστερούν αδικαιολόγητα.
7. Η προσφυγή στη Δικαιοσύνη (δημοκρατικό δικαίωμα) πρέπει να συνεπάγεται πραγματικό κόστος, ιδίως ως προς τα ασκούμενα ένδικα μέσα, αφού κινείται ένας ολόκληρος μηχανισμός για την απόδοση της Δικαιοσύνης. Προκειμένου η προσφυγή στη Δικαιοσύνη να παραμείνει ελεύθερο δικαίωμα όλων και όχι μόνο των εχόντων και κατεχόντων, το πραγματικό κόστος της να το επωμίζεται τελικά ο ηττημένος.
8. Η ανάγκη ύπαρξης μηχανισμού ενημέρωσης του ΕΔΔΑ, όταν οι αποφάσεις του πρόκειται να «αναστατώσουν την ευρύτερη κοινωνία των εκάστοτε κρατών».
9. Περιορισμός των ένδικων μέσων.
10. Συστηματική επικοινωνία των Ελλήνων δικαστών με το ΕΔΔΑ, ιδίως με επισκέψεις των πρώτων στο δεύτερο.
11. Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ με ελληνικό ενδιαφέρον, ακόμα και αν αφορούν άλλα κράτη, να μεταφράζονται και να αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Τέλος, οι ομιλητές αλλά και οι παρεμβαίνοντες τόνισαν ότι χρειάζεται ευρύς και νηφάλιος διάλογος μεταξύ των δύο πλευρών.

Η Κίνηση Πολιτών, θέλοντας να δώσει στους ομιλητές την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους χωρίς τις επιφυλάξεις που προκαλεί η δημοσιότητα, πρότεινε την εφαρμογή του Chatham House Rule εμπιστευτικότητας. Του κανόνα, δηλαδή, που σημαίνει ότι ο καθένας μπορεί να μιλάει ελεύθερα ενώ αναλαμβάνουν όλοι τη δέσμευση ότι εκ των υστέρων μπορούν να αναφερθούν σε όσα θα ειπωθούν αλλά χωρίς να τα αποδώσουν σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο. Τελικά, η γενική αντίληψη στο τέλος της συζήτησης ήταν να δημοσιοποιηθούν όσα ειπώθηκαν και οι ομιλητές είχαν την καλοσύνη να επεξεργασθούν τα απομαγνητοφωνημένα κείμενα. Γι' αυτό η Κίνηση Πολιτών ανέλαβε να εκδώσει τα πλήρη πρακτικά της όλης εκδήλωσης.

Η Κίνηση Πολιτών πιστεύει ότι ο διάλογος που πραγματοποιήθηκε, είναι ένα από τα πρώτα βήματα για την καταρχάς κατανόηση αλλά και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου των καταδικαστικών αποφάσεων της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ, υπήρξε ωφέλιμος και πρέπει να συνεχιστεί.

Οι Φίλοι-Υποστηρικτές μας: